

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU12

Regional utveckling

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om regional utveckling bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om insatser för regional utveckling och tillväxt, kommersiell service samt återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser.

I betänkandet finns nio reservationer (S, SD, V, C, MP). I ett särskilt yttrande förklarar företrädare för Sverigedemokraterna att de har ett andrahandsyrkande när det gäller frågan om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser (punkt 3).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Insatser för regional utveckling och tillväxt	6
Utskottets ställningstagande	14
Kommersiell service	16
Utskottets ställningstagande	19
Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser	19
Utskottets ställningstagande	22
Reservationer	24
1. Insatser för regional utveckling och tillväxt, punkt 1 (S).....	24
2. Insatser för regional utveckling och tillväxt, punkt 1 (SD).....	25
3. Kommersiell service, punkt 2 (S, V)	27
4. Kommersiell service, punkt 2 (SD)	27
5. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (SD)	28
6. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (V)	29
7. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (C).....	30
8. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (MP)	31
9. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 – motiveringen (S).....	32
Särskilt yttrande	34
Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (SD)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	35

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Insatser för regional utveckling och tillväxt

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:46 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD),

2023/24:163 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2023/24:430 av Eric Palmqvist m.fl. (SD),

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5,

2023/24:503 av Malin Danielsson m.fl. (L) yrkande 2,

2023/24:665 av Serkan Köse (S),

2023/24:948 av Ida Ekeröth Clausson (S),

2023/24:1480 av Louise Thunström m.fl. (S),

2023/24:2026 av Linus Sköld m.fl. (S),

2023/24:2106 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2023/24:2269 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt

2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Kommersiell service

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 16,

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10 samt

2023/24:1363 av Lars Isacson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 3 (S, V)

Reservation 4 (SD)

3. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD),

2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C),

2023/24:975 av Jörgen Berglund (M),

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 68 och 69,

2023/24:1241 av Martina Johansson (C),

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9,

2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),

2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD) yrkande 12,

2023/24:2140 av Saila Quicklund (M),

2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M),

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och

2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (MP)

Reservation 9 (S) – motiveringen

Stockholm den 2 maj 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Jessica Stegrud (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Elin Söderberg (MP), Louise Eklund (L), Aida Birinzhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lorena Delgado Varas (V), Lili André (KD) och Anette Rangdag (SD).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlar utskottet 33 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24 om regional utveckling. Motioner från allmänna motionstiden 2023/24 om lokalisering av statlig verksamhet har behandlats tidigare under våren 2024 i betänkande 2023/24:NU6 Riksrevisionens rapport om etablering av myndigheter utanför Stockholm.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Insatser för regional utveckling och tillväxt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om insatser för regional utveckling och tillväxt. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående insatser.

Jämför reservation 1 (S) och 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 efterfrågas ett tillkännagivande om att myndigheter som verkar gentemot landsbygdsföretagare ska ha ett tydligt främjandeuppdrag. Syftet är att korta ned orimligt långa tillståndsprocesser och att ge företagare stöd och hjälp att genomföra sina projekt.

I kommittémotion 2023/24:430 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om goda förutsättningar för företag och medborgare som väljer att bo och verka i landets samtliga delar, även de mest glesbefolkade.

Även kommittémotion 2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 handlar om målsättningen att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt för företag och medborgare på lika villkor i landets alla regioner. Motionärerna menar bl.a. att staten bör ha en aktiv roll när det gäller förutsättningarna för regional tillväxt och att offentliga och privata tjänster bör samordnas i större utsträckning. I yrkande 5 framför motionärerna att det är dags att utvärdera om det har gynnat den regionala utvecklingen att ansvaret för regional utveckling flyttades från länsstyrelserna till regionerna. Reformen bör utvärderas förutsättningslöst med fokus på att det regionala utvecklingsarbetet ska bedrivas på ett så effektivt och långsiktigt sätt som möjligt, menar motionärerna.

Enligt motion 2023/24:665 av Serkan Köse (S) bör regeringen överväga att utveckla en nationell strategi för skärgården och skärgårdskommunerna. Syftet är att säkerställa en hållbar och dynamisk utveckling av skärgårdskommunerna och att skärgården förblir en viktig del av Sveriges kulturarv och framtid.

I motion 2023/24:948 av Ida Ekeröth Clausson (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över investeringar och kompetensförsörjning i Västsverige. För att möjliggöra industrietableringar menar motionären bl.a. att det behövs en nationell vilja till samordning och nationella satsningar för att möta behoven av kompetensförsörjning och infrastruktur.

I motion 2023/24:1480 av Louise Thunström m.fl. (S) framförs att regeringen bör överväga ökad statlig närvaro i hela landet. Enligt motionärerna

är det viktigt att arbetet med att omlokalisera statlig verksamhet och att nyetablera lokala servicekontor fortsätter.

I motion 2023/24:2026 av Linus Sköld m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av stärkta villkor för nyindustrialiseringen i norra Sverige. För att nya investeringsbeslut ska kunna fattas måste förutsättningarna vara överblickbara och rättvisa, och de beslut som fattas på nationell nivå måste gå i samma takt som de regionala och lokala, framhåller motionärerna.

Mattias Vepsä m.fl. (S) föreslår i motion 2023/24:2661 yrkande 1 ett tillkännagivande om att understödja och stärka Stockholmsregionen som hållbar tillväxtmotor.

I motion 2023/24:46 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD) förordas ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att göra Göteborg till en experimentstad för ny teknik.

Enligt motion 2023/24:2106 av Jesper Skalberg Karlsson (M) bör regeringen överväga en särskild svensk politik för öar. Frågan om hur man kan komma till rätta med öarnas särskilda utmaningar bör utredas, menar motionären.

I motion 2023/24:2269 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om den skånska landsbygden som bostadsort. I yrkande 5 efterfrågas ett tillkännagivande om arbetstillfällena på landsbygden. Det finns enligt motionärerna en stor utvecklingspotential inom områden som exempelvis livsmedel och turism.

Även i motion 2023/24:163 av Kjell-Arne Ottosson (KD) efterfrågas en svensk politik för öregioner. Med hänvisning till de speciella utmaningarna i att vara en öregion menar motionären att det krävs en nationell samordning som bl.a. tar hänsyn till infrastruktur, livsmedelsförsörjning, näringsliv, välfärd och nationell säkerhet.

I motion 2023/24:503 av Malin Danielsson m.fl. (L) yrkande 2 förordas möjligheten att utse Stockholm till nationellt innovationsområde. Detta skulle enligt motionärerna befästa Stockholmsregionens position som en av världens mest innovativa regioner och Sveriges position som ledande it-nation.

Bakgrund och pågående arbete

Det regionala utvecklingsansvaret

Det regionala utvecklingsansvaret regleras i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Med regionalt utvecklingsarbete avses insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling. Lagen om regionalt utvecklingsansvar gäller för regionerna och för Gotlands kommun och innehåller bestämmelser om regional utveckling och om länsplaner för regional transportinfrastruktur.

När det gäller regionalt utvecklingsarbete framgår det av lagen att en region ska

1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin
2. fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt
3. besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt utvecklingsarbete
4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala utvecklingsarbetet.

En region får även utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram. Vidare ska en region samverka med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter samt samråda med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

Även i förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete finns bestämmelser om regional utveckling och de statliga myndigheternas medverkan i detta arbete. I förordningen anges att det regionala utvecklingsarbetet ska bedrivas i syfte att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken samt mål eller motsvarande i programmen för Europeiska regionala utvecklingsfonden samt i förekommande fall omställningsplanen för Fonden för en rättvis omställning. Vidare anges bl.a. att den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 bör vara vägledande för det regionala utvecklingsarbetet.

Det regionala utvecklingsarbetet ska utformas och bedrivas i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Vidare anges att regionerna och Gotlands kommun har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i sina respektive län. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ska utarbeta och fastställa en regional utvecklingsstrategi och samordna insatser för att genomföra strategin. Vidare framgår det av förordningen att statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden ska verka för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås. När det är lämpligt ska myndigheterna i sin verksamhet i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar. Myndigheterna ska i sin verksamhetsplanering beakta insatser som bidrar till att uppnå målen i de regionala utvecklingsstrategierna och till det regionala utvecklingsarbetet i övrigt.

Politikens inriktning

I budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 19 Regional utveckling framför regeringen att villkoren för att bo, verka och leva i hela landet ska stärkas för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Utvecklingskraften i städer, tätorter och glesbygd samt på landsbygden ska stärkas och näringslivet ska ges goda förutsättningar att stärka konkurrenskraften, skapa jobb och bidra till gröna innovationer och till omställningen till en hållbar utveckling. Regeringen betonar att det är betydelsefullt med god tillgång till kommersiell

och offentlig service, finansiellt kapital, kultur, vård, utbildning och kompetens. Vidare finns det behov av ökad integration, ökat bostadsbyggande, en utvecklad kompetensförsörjning och en stark välfärd i hela landet. Dessutom är tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet grundläggande för den regionala utvecklingen. Regeringen anger även att utbyggnaden och underhållet av samhällsviktig infrastruktur är viktigt för att säkerställa en god tillgänglighet och att ett stabilt energisystem med konkurrenskraftiga priser behövs i hela Sverige.

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är det enligt regeringen viktigt med en bredd av insatser. Tvärsektoriell styrning av resurser samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv där hänsyn ska tas till strukturella skillnader är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser. För att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken är det även avgörande med samordning mellan statliga myndigheter och en väl fungerande samverkan mellan myndigheter, regioner och kommuner samt samråd med näringsliv och organisationer inom det civila samhället.

Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

Våren 2021 beslutade regeringen om den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Strategin redovisades för riksdagen genom en skrivelse (skr. 2020/21:133). Strategin utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken och ska bidra dels till omställningen till en hållbar utveckling i alla delar av landet, dels till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken, dvs. utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. De samhällsutmaningar som genomsyrar strategin är miljöproblem och klimatförändringar, demografiska förändringar och ökade klyftor inom Sverige och inom EU. Dessa samhällsutmaningar varierar mellan olika delar av landet och påverkar samhällsutvecklingen tillsammans med globaliseringen, digitaliseringen och den övriga tekniska utvecklingen. I strategin anges även fyra strategiska områden och prioriteringar. Genom samordnade och kompletterande insatser inom och mellan dessa skapas förutsättningar för ett effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken. De fyra strategiska områdena är

- Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
- Innovation och förnyelse samt företagande och entreprenörskap i hela landet
- Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.

Strategin är också styrande för vad de statliga medlen för regionalt utvecklingsarbete på anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder inom utgiftsområde 19

Regional utveckling får användas till och ska även främja en ändamålsenlig medverkan från statliga myndigheter i det regionala utvecklingsarbetet.

När det gäller innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet framhåller regeringen bl.a. att förutsättningarna varierar mellan olika delar av landet. Insatser behöver därför ha ett territoriellt perspektiv och kunna anpassas till olika förutsättningar. Regeringen anger följande fem prioriteringar för det strategiska området Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet:

- omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering
- en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi
- tillvaratagande av digitaliseringens möjligheter
- ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning
- internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export.

Vidare framhåller regeringen behovet av att öka möjligheterna för statliga myndigheter, regioner, kommuner, näringsliv, det civila samhällets organisationer och andra aktörer att genomföra och delta i arbetet med de områden och prioriteringar som identifieras i strategin. En annan viktig förutsättning är regional hänsyn och samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och andra aktörer.

När det gäller kompetensförsörjningsarbete anger regeringen att behoven av kompetensförsörjning och kompetensutveckling varierar mellan olika delar av landet. Insatser blir således mer ändamålsenliga om de har ett territoriellt perspektiv och anpassas till olika regionala förutsättningar. Regeringen menar att en väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och ett livslångt lärande samt ett utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete är prioriterat.

När det sedan gäller statlig service och närvaro framhåller regeringen att en fortsatt utveckling av den statliga närvaron och servicen i hela landet är viktig för att upprätthålla legitimitet och förtroende för statsförvaltningen. En närvaro av statliga myndigheter behövs även för att en god servicenivå ska kunna bibehållas. En fortsatt utbyggnad av antalet servicekontor är avgörande för att förbättra tillgången till statlig service på flera platser i landet. För att åstadkomma en jämnare fördelning av statliga arbetstillfällen över landet är det angeläget att stärka den statliga närvaron utanför de största städerna. Regeringen anför vidare att staten som arbetsgivare måste ta ett större ansvar både för regional utveckling och för möjligheterna att erbjuda statliga arbetstillfällen i hela landet. Spridningen av statliga myndigheters lokalisering kan även bidra till att förbättra arbetsmarknaden på landsbygden och bidra till en hållbar regional utveckling.

Näringsutskottet behandlade skrivelsen under våren 2021 och föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2020/21:NU24). I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, V och KD).

I maj 2022 beslutade regeringen även om Handlingsplan för det statliga genomförandet 2022–2024 av Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (N2021/02993). Utifrån de fyra strategiska områdena i den nationella strategin har regeringen identifierat tre områden som behöver utvecklas i det statliga genomförandet 2022–2024:

- omställning till en hållbar regional utveckling
- betydelsen av ett territoriellt perspektiv där hela landet ges ökad möjlighet att utvecklas
- ett samordnat genomförande där ansvar och uppgifter är tydliga.

Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 omnämns i budgetpropositionen för 2024 under Politikens inriktning (prop. 2023/24:1 utg.omr. 19).

Översyn av den samlade landsbygdspolitiken

Statsrådet Peter Kullgren besvarade den 15 mars 2024 en interpellation av ledamoten Gunilla Svantorp (S) om stöd för kommersiell service på landsbygden (ip. 2023/24:490). I sitt svar angav statsrådet att regeringen inlett ett arbete med att se över hela den samlade landsbygdspolitiken. Översynen omfattar bl.a. hur villkoren för boende, arbete, företagande, service och transporter på landsbygden kan förbättras. Vidare har regeringen för avsikt att lämna en proposition till riksdagen i frågan under våren 2026.

Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken

Regeringen gav den 19 mars 2024 länsstyrelserna och tolv myndigheter i uppdrag att redovisa hur deras verksamhet har bidragit till målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken samt i relevanta delar hur deras verksamhet har varit av betydelse för EU:s sammanhållningspolitik (LI2024/00652). De tolv myndigheterna som omfattas av uppdraget är Arbetsförmedlingen, Boverket, länsstyrelserna, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Energimyndigheten, Jordbruksverket, Kulturrådet, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova). Var och en av myndigheterna ska senast den 31 januari 2025 och den 31 januari 2027 lämna en redovisning till Regeringskansliet.

Regeringen gav samtidigt Tillväxtverket i uppdrag att lämna anvisningar för samt sammanställa och analysera de redovisningar som görs av de ovan nämnda myndigheterna. Därtill fick Tillväxtverket i uppdrag att bjuda in till, leda och samordna ett myndighetsnätverk för dialog, metodutveckling och lärande om statliga myndigheters uppgifter inom regional utvecklingspolitik och sammanhållna landsbygdspolitiken. Syftet med myndighetsnätverket är att

det ska bidra till utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan statliga myndigheter och regionerna. Tillväxtverket ska redovisa sitt uppdrag till Regeringskansliet senast den 21 april 2025 och den 21 april 2027.

EU:s gemensamma politik för regional tillväxt och företagande

Den regionala utvecklingspolitiken och det svenska genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. EU:s sammanhållningspolitik ska främja en harmonisk utveckling inom hela unionen för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. Sammanhållningspolitiken följer perioden för EU:s långtidsbudget och regleras genom ett antal förordningar som gäller för sjuårsperioder. Programperioden 2021–2027 omfattar fem förordningar. I Sverige omfattar Europeiska regionala utvecklingsfonden åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt program 2021–2027.

Av budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 19) framgår att regeringen bedömer att insatserna inom regionalfondsprogrammen bl.a. har främjat näringslivets samarbete med forskningsinstitutioner, innovation och företagsutveckling samt stärkt förutsättningarna för näringslivets konkurrenskraft och sysselsättningsskapande. Det regionala utvecklingsarbetets och regionalfondsprogrammets insatser har enligt regeringen bidragit till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa regionala miljöer som skapat förutsättningar för hållbara och konkurrenskraftiga företag i hela landet.

I Sverige ska Europeiska regionala utvecklingsfonden bidra till att stärka konkurrenskraften i alla delar av landet genom att främja den digitala och gröna omställningen. Insatsernas fokus är att stärka förutsättningarna för forskning och innovation samt att stärka arbetet med smart specialisering.

Fonden för en rättvis omställning ska bidra till omställningen av stålindustrin i Norrbottens län, metallindustrin i Västerbottens län och mineralindustrin i Gotlands län. Fonden kommer huvudsakligen att investera i fossilfri stål- och metallproduktion samt koldioxidlagring. Den kommer även att finansiera forskning, innovation, kompetensutveckling och utbyggnad av ren energiteknik.

Sverige deltar också inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Interregprogram som syftar till att främja samarbete över nationsgränser och därmed bidra till en integrerad och hållbar regional utveckling i Sveriges närområde.

Transportbidraget

Transportbidraget är ett regionalpolitiskt stöd som kan betalas ut som en kompensations till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor. Bidraget syftar även till att stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Transporten ska ske på järnväg, i yrkesmässig trafik på väg eller till sjöss.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att anslaget 1:2 Transportbidrag skulle ökas med 29 miljoner kronor till följd av förväntade högre utgifter för godstransporter. Riksdagen biföll förslaget i december 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 19, bet. 2023/24:NU2).

Uppdrag till myndigheter att förenkla för företag

Regeringen har i regleringsbrev till länsstyrelserna och ytterligare 26 myndigheter gett uppdrag om förenkling till företag. Bland de berörda myndigheterna återfinns bl.a. Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Patent- och registreringsverket, Skatteverket och Upphandlingsmyndigheten. Av exempelvis Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2024 framgår det att förenklingsarbetet ska vara en integrerad del av myndighetens arbete med målet att stärka och påskynda arbete med regelförenklingar och att minska företagens regelbörda och administrativa kostnader samt förbättra bemötande och service gentemot näringslivet (A2023/01742). Vidare ska myndigheten identifiera företagets behov av förenklingar och ta fram en handlingsplan för att förenkla företagets kontakter med myndigheten samtidigt som riskerna för felaktiga utbetalningar och brottslighet ska minimeras. Myndigheten ska årligen under 2025–2026 lämna en redovisning till Regeringskansliet senast den 10 mars. Slutredovisningen av uppdraget ska även innehålla en fördjupad analys av vidtagna åtgärder och effekter för företag samt myndighetens förslag om fortsatta insatser inom förenklingsarbetet.

I regleringsbrev gav regeringen därtill sju myndigheter som sedan tidigare har i uppdrag att arbeta med förenkling av regelverk och processer ett återrapporteringskrav som innebär att de ska redovisa sitt arbete på området. Bland de myndigheter som fick ett återrapporteringskrav i sitt regleringsbrev finns Boverket, Myndigheten för digital förvaltning (Digg) och Trafikverket.

Tillväxtverkets rapport om det regionala utvecklingsarbetet

I rapporten Regionalt utvecklingsarbete 2022 från april 2023 redovisar Tillväxtverket en sammanställning av regionernas och Gotlands kommuns regionala utvecklingsarbete för 2022 (dnr Å 2022–4019). Sammanställningen visar bl.a. att regionerna upplever utmaningar med att stärka den interna samverkan inom regionorganisationen och att de arbetar medvetet och systematiskt med hållbarhetsintegrering. Miljö- och klimatperspektivet bedöms vara mer framträdande och beskrivet i regionernas redovisningar än de sociala och ekonomiska dimensionerna, exempelvis i frågor som berör hållbart resande, hållbara transporter och tillgänglig kollektivtrafik. Vidare uppges samverkan vara avgörande för att kunna möta de territoriella utmaningarna, och de kan vara både geografiskt och funktionellt betingade. Sammantaget menar regionerna att samverkan fungerar väl. Liksom tidigare upplever regionerna dock fortfarande en otydlighet i rollfördelning och ansvar mellan regionerna och länsstyrelserna.

Regionalt kompetensförsörjningsarbete

I rapporten Slutrapport av uppdraget att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2021 från januari 2022 noterar Tillväxtverket att kompetensförsörjningsområdet nu är mer tydligt och centralt i de regionala utvecklingsstrategierna än tidigare (dnr Ä 2018–3). Det är emellertid Tillväxtverkets uppfattning att för att skapa ett effektivt kompetensförsörjningssystem behöver även den nationella samordningen förstärkas så att mål och insatser kompletterar varandra. Tillväxtverket lämnar följande rekommendationer till regeringen för det fortsatta regionala kompetensförsörjningsarbetet:

- Ge regionerna långsiktig styrning och förutsättningar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet.
- Ge tydlig inriktning till regionerna att fortsätta arbetet med att bidra till etablering och utveckling av lärcentrum.
- Ge Tillväxtverket ett långsiktigt uppdrag med att stödja det regionala kompetensförsörjningsarbetet.
- Etablera ett nationellt kompetensförsörjningsråd eller liknande.

I budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 19 Regional utveckling anges att regionerna i det regionala utvecklingsarbetet bl.a. har utarbetat handlingsplaner inom området kompetensförsörjning och kompetensutveckling samt analyser och prognoser om kompetensförsörjningsbehov. Dessutom har arbete med validering, vuxenutbildning och lärcentrum genomförts. Regionernas arbete med kompetensförsörjning och kompetensutveckling har bidragit till en bred och sammanhållen kunskap om förhållandena i respektive län, vilket även är av betydelse för kommuner och statliga myndigheter. Regeringen anger även att det finns behov av en utvecklad kompetensförsörjning i hela landet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade i januari 2023 ett flertal motionsyrkanden liknande de nu aktuella om olika insatser för regional utveckling och om tillväxt och företagande (bet. 2022/23:NU8). Motionsyrkandena avstyrktes bl.a. med hänvisning till pågående insatser.

Utskottets ställningstagande

Det är utskottets uppfattning att förutsättningarna för att bo, verka och leva i hela landet behöver förbättras. Sverige står inför stora samhällsutmaningar och för att möta dessa utmaningar krävs det en regional utvecklingspolitik där alla delar av landet – städer, tätorter samt gles- och landsbygd – ges möjlighet att utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Den regionala utvecklingspolitiken är en viktig del i att bygga Sverige starkt, och ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara, desto starkare blir hela Sverige. Stärkt lokal och regional konkurrenskraft ska skapa förutsättningar för näringslivet

att stärka sin produktivitet och sina möjligheter att utveckla nya och hållbara verksamheter, affärsmodeller och marknader.

I de motionsyrkanden som utskottet ska ta ställning till lämnas bl.a. förslag om åtgärder och förutsättningar för den regionala utvecklingen och för en hållbar tillväxt för företag och medborgare i hela landet samt om att se över regionernas ansvar för det regionala utvecklingsarbetet.

När det gäller förutsättningarna för att utveckla och driva företag på landsbygden vill utskottet hänvisa till målet för den regionala utvecklingspolitiken: Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. För att uppnå detta mål är det viktigt med en bredd av insatser. Tvärssektoriell styrning av resurser samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv där hänsyn ska tas till strukturella skillnader är, anser utskottet, av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser.

Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133). Strategin utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken. I strategin anges för det strategiska området Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande ett antal prioriteringar, däribland prioriteringen ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning. Eftersom förutsättningarna för företagande varierar mellan olika delar av landet bör insatser ha ett territoriellt perspektiv och anpassas till olika förutsättningar. När det gäller de statliga myndigheternas medverkan i det regionala utvecklingsarbetet utpekas i strategin ett fyrtiotal myndigheter, länsstyrelserna och lärosätena vara av särskild betydelse för möjligheten att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Utskottet instämmer i att regional hänsyn och samverkan mellan myndigheter, regioner och andra aktörer är en viktig förutsättning för att genomföra strategins prioriteringar.

Med anledning av ett motionsyrkande med förslag om ett tillkännagivande om ett främjandeuppdrag för myndigheter som verkar gentemot landsbygdsföretagare i syfte att bl.a. förkorta tillståndsprocesser vill utskottet nämna följande. Av förordningen om regionalt utvecklingsarbete framgår att statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden ska verka för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås och att myndigheterna när det är lämpligt i så stor utsträckning som möjligt ska ta hänsyn till regionala förutsättningar. Utskottet vill även påminna om att regeringen i mars 2024 gav länsstyrelserna och tolv myndigheter i uppdrag att redovisa hur deras verksamheter har bidragit till målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Regeringen har samtidigt gett Tillväxtverket i uppdrag att bl.a. samordna ett myndighetsnätverk i fråga om myndigheternas uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Uppdragen ska slutredovisas under våren 2027. Utskottet är positivt till det arbete som pågår.

Utskottet kan även konstatera att länsstyrelserna och ytterligare ett tjugotal myndigheter i regleringsbrevet för 2024 har fått uppdrag som avser arbetet

med regelförenkling för företag. Förenklingsarbetet ska bl.a. vara integrerat i myndigheternas arbete och ha som mål att stärka och påskynda arbetet med att minska företagens regelbörda. I detta sammanhang vill utskottet även hänvisa till att det tidigare under våren 2024 har behandlat ett flertal motionsyrkanden om regelförenkling för företag, däribland frågor om tillståndprocesser och kontakter mellan myndigheter och företag (bet. 2023/24:NU10).

När det gäller ett motionsyrkande med förslag om en ökad statlig närvaro i hela landet vill utskottet hänvisa till den översyn av den samlade landsbygdspolitiken som regeringen aviserade i mars 2024. Översynen ska bl.a. omfatta hur villkoren för boende, arbete, företagande, service och transporter på landsbygden kan förbättras. Regeringen har även angett att den avser att återkomma till riksdagen med en proposition i frågan under våren 2026. Det är, menar utskottet, betydelsefullt att hela landet har en god tillgång till kommersiell och offentlig service. Enligt utskottets mening är en fortsatt utveckling av den statliga närvaron och servicen i hela landet därför viktig för att upprätthålla legitimitet och förtroende för statsförvaltningen och för att kunna bibehålla en god servicenivå.

Härutöver noterar utskottet ett antal motioner med förslag på särskilda satsningar på vissa utpekade städer, regioner och områden med särskilda förutsättningar eller utmaningar. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om sin uppfattning att det inte är riksdagens uppgift att peka ut specifika insatser för och satsningar på särskilda orter eller delar av landet.

Sammanfattningsvis ser utskottet inget skäl för riksdagen att göra några tillkännagivanden i enlighet med vad som föreslås i motionerna. Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Kommersiell service

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kommersiell service. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående insatser. Jämför reservation 3 (S, V) och 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:378 yrkande 16 anför Staffan Eklöf m.fl. (SD) att regeringen bör utreda möjligheterna till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare.

Tobias Andersson m.fl. (SD) efterfrågar i kommittémotion 2023/24:443 yrkande 9 ett tillkännagivande om lanthandlarnas roll som ombud för statliga bolag. Motionärerna menar bl.a. att regeringen bör se till att relevanta statliga bolag ser över villkoren för lanthandlare att bli ombud. I yrkande 10 förordar

motionärerna ett tillkännagivande om stöd för kommersiell service på landsbygden. Bland annat vill motionärerna att det ökade stödet till kommersiell service ska utredas för att säkerställa att det har avsedd effekt.

I motion 2023/24:1363 yrkande 1 begär Lars Isacson m.fl. (S) ett tillkännagivande om att staten bör bygga vidare på bidragen som gör att lanthandlar och bensinstationer kan fortsätta att finnas på landsbygden.

Bakgrund och pågående arbete

Stöd till kommersiell service i glesbygd och på landsbygden

För att stödja utvecklingen av kommersiell service i glesbygd och på landsbygden finns det investeringsbidrag, hemsändningsbidrag, servicebidrag och ett särskilt driftsstöd till de glesbygdsområden som är särskilt sårbara och utsatta. Stöden regleras i förordningar och finansieras inom anslaget 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i statens budget. För att främja en god tillgång till kommersiell service kan ekonomiskt stöd beviljas enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i glesbygd och på landsbygden. Av förordningen framgår att stöd till kommersiell service ska bidra till att uppfylla målet för den regionala tillväxtpolitiken. Stöd får vidare lämnas i områden där servicen är gles och där länsstyrelsen enligt förordningen får meddela närmare föreskrifter om i vilka områden stöd får lämnas. Vidare får stödet inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare och det måste lämnas i enlighet med kommissionens förordningar.

När det sedan gäller det särskilda driftsstödet till butiker i sårbara och utsatta områden får det endast lämnas till butiker som uppfyller ett antal kriterier. Bland annat ska försäljningsstället ha ett mångsidigt utbud av dagligvaror och ligga mer än 10 kilometer från en annan butik som har ett mångsidigt utbud av dagligvaror eller som ligger i ett skärgårdsområde utan fast landförbindelse. Dock gäller att om det finns särskilda skäl för det får särskilt driftsstöd lämnas till en butik trots att den inte uppfyller alla uppställda kriterier. Vid en bedömning av ansökningar om särskilt driftsstöd ska butiker som är betydelsefulla även för tillgängligheten till annan grundläggande kommersiell service än försäljning av dagligvaror prioriteras. Stödmottagaren ska som villkor för stöd åta sig att utföra en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Regionen ska i stödbeslutet ange de närmare villkoren för tjänsten. Dessa ska innefatta åtminstone vilket utbud av dagligvaror som ska tillhandahållas och under vilken tid butiken ska hålla öppet. Frågan om stöd ska prövas för varje år.

Översyn av stöd till kommersiell service

Tillväxtverket har fått i uppdrag av regeringen att göra en översyn av förordningen om stöd till kommersiell service (KN2023/04613, KN2023/04632 [delvis] och KN2023/02455). Tillväxtverket ska därtill föreslå de förordningsändringar som bedöms nödvändiga. Vid genomförandet av uppdraget ska Tillväxtverket tillvarata de kunskaper och de erfarenheter som finns hos regionerna, Gotlands kommun, övriga relevanta kommuner och andra berörda aktörer. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 28 juni 2024.

Interpellation om stöd till kommersiell service

Som tidigare nämnts besvarade statsrådet Peter Kullgren den 15 mars 2024 en interpellation av ledamoten Gunilla Svantorp (S) om stöd för kommersiell service på landsbygden (ip. 2023/24:490). I sitt svar angav statsrådet bl.a. att tillgången till kommersiell service i form av dagligvarubutiker och drivmedelsstationer är en av förutsättningarna för att det ska gå att bo, verka och leva i alla delar av landet. Det finns därför ett flertal olika statliga stöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer som kan beslutas av regionerna och Gotlands kommun med stöd av förordningen om stöd till kommersiell service. Stöden till kommersiell service är s.k. statliga stöd, och bestämmelserna är EU-gemensamma. Det innebär bl.a. att den sammanlagda summan av alla stöd till kommersiell service – investeringsstöd, servicebidrag och driftsstöd – inte får överstiga ett visst belopp under en treårsperiod. Detta gäller oavsett om det är ett företag eller en organisation som söker stöd.

Metodstöd för regionala serviceprogram 2022–2030

Tillväxtverket fick 2021 i uppdrag att ta fram ett metodstöd för regionala serviceprogram 2022–2030 (N2021/01349). Myndigheten ska därefter bistå regionerna och Gotlands kommun om de beslutar att ta fram regionala serviceprogram för perioden 2022–2030, såväl vid framtagandet som vid genomförandet av programmen. I Tillväxtverkets metodstöd anförts att regionala serviceprogram är ett sätt att stärka samordningen mellan olika aktörer och insatser och att prioritera stöden till kommersiell service (rapport 0382). En del av metodstödet beskriver samverkan mellan aktörer med olika roller. En annan del handlar om analys av behov av och förutsättningar för service nu och i framtiden. Metodstödet kompletteras av löpande stöd och ett regionalt nätverk för erfarenhetsutbyte som Tillväxtverket samordnar för de regioner som väljer att arbeta med regionala serviceprogram.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade i januari 2023 motionsyrkanden liknande de nu aktuella om kommersiell service (bet. 2022/23:NU8). Motionsyrkandena avstyrktes bl.a. med hänvisning till pågående insatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att det inte har någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller betydelsen av kommersiell service i hela landet. En levande landsbygd är en förutsättning för en långsiktig utveckling och tillväxt i hela Sverige. När det sedan gäller förslagen i motionerna kan utskottet notera att ekonomiskt stöd kan beviljas enligt förordningen om stöd till kommersiell service för att främja en god tillgång till kommersiell service. Stödet kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i glesbygden och på landsbygden. Därtill infördes 2016 ett särskilt driftsstöd till butiker i sårbara och utsatta områden. Vidare noterar utskottet att Tillväxtverket tagit fram ett metodstöd för regionala serviceprogram 2022–2030. Myndigheten bistår även regionerna och Gotlands kommun om de beslutar att ta fram regionala serviceprogram för perioden 2022–2030, såväl vid framtagandet som vid genomförandet av programmen. Därtill konstaterar utskottet att Tillväxtverket har fått i uppdrag att göra en översyn av förordningen om stöd till kommersiell service. Utskottet ser därmed inget behov för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen med anledning av de här aktuella motionsyrkandena.

När det gäller lanthandlarnas roll som ombud för statliga bolag, att villkoren för att bli ombud för statliga tjänster bör ses över och att ersättningen ska höjas vill utskottet tillägga följande. Beslut om ersättningar fattas av de enskilda bolagen och är därmed ytterst en styrelse- och ledningsfråga eftersom ansvaret för verksamheten ligger på bolagens ledningar. Utskottet ser därför inte heller någon anledning att tillstyrka denna motion.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkandena.

Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående insatser och utredning.

Jämför reservation 5 (SD), 6 (V), 7 (C) och 8 (MP), motivreservation 9 (S) och det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

I partimotion 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4 förordas att fastighetsavgiften reformeras så att den får en annan regional profil.

Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslår vidare i partimotion 2023/24:2458 yrkande 13 att regeringen ska uppmanas att se över möjligheten att fullt ut

regionalisera fastighetsskatten på elproducerande fastigheter och förbättra möjligheterna att skapa lokala energigemenskaper.

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 68 efterfrågas ett tillkännagivande om att ge närboende möjlighet att bli delägare och få rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk. I yrkande 69 begär motionärerna att regeringen ska inrätta en lokal elbonus som ger Sveriges kommuner och regioner betalt för deras befintliga och tillkommande förnybara elproduktion.

Per Söderlund m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2023/24:1656 yrkande 12 att regeringen bör överväga att regionalisera beskattningen av industri- och energifastigheter.

Helena Lindahl m.fl. (C) begär i kommittémotion 2023/24:2480 yrkande 11 att regeringen vid en större översyn av skattesystemet ska utreda hur skatteintäkter från fastighetsskatten på vind- och vattenkraftverk kan komma kommuner och regioner till del.

I kommittémotion 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 efterfrågas ett tillkännagivande om att införa en lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el de producerar.

I motion 2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD) efterfrågas ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att införa en regionaliserad fastighetsskatt för elproduktions- och industrifastigheter.

Jörgen Berglund (M) begär i motion 2023/24:975 att regeringen ska överväga att se över hur vattenkraftskommunerna i Sverige kan få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar i fråga om koncessionsavgifter och koncessionskraft.

Saila Quicklund (M) menar i motion 2023/24:2140 att regeringen ska uppmanas att se över hur medel från vattenkraftsproduktionen kan komma de producerande kommunerna och regionerna till del.

I motion 2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M) anges att regeringen bör överväga en översyn för att göra det möjligt för gles- och landsbygds länen att behålla mer av värdet av det som producerats i de egna geografiska regionerna.

Anne-Li Sjölund (C) framhåller i motion 2023/24:842 att regeringen ska uppmanas att se över möjligheten att regionalisera fastighetsskatten på energi-producerande fastigheter såsom vatten- och vindkraft.

I motion 2023/24:1241 av Martina Johansson (C) efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen ska se över om en större del av fastighetsskatten kan tillfalla kommuner och regioner.

Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C) begär i motion 2023/24:1619 att berörda kommuner och regioner ska få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden.

Bakgrund och pågående arbete

Bygdemedel till vattenverksamhet

Bygdemedel regleras i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Av 6 kap. 1 § framgår att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift som bestäms av mark- och miljödomstolen om verksamheten innebär drift av ett vattenkraftverk, en vattenreglering, vattenöverledning eller ytvattentäkt. Bygdeavgiften ska användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador, dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna. Närmare föreskrifter om dispositionen av bygdeavgifter återfinns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter.

Utredning om incitament för en hållbar utbyggnad av vindkraft

I april 2023 överlämnades betänkandet Värdet av vinden (SOU 2023:18) till regeringen. Utredningens uppdrag har varit att föreslå system för att kompensera de som påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad, men också lämna förslag som ger kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft. Utredningen föreslår bl.a. följande:

- Ägare av intilliggande fastigheter (inom sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska, för att skapa en grundtrygghet vid projektering, få rätt till inlösen.
- Närboende (den som äger en bostadsbyggnad inom tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska varje år under verkets livstid få rätt till en andel av verkets intäkt.
- För lokalsamhället (föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken) ska kommunen kunna förena sitt beslut att säga ja till en vindkraftspark med ett finansieringsvillkor. En andel av parkens intäkter ska då varje år gå till lokalsamhällets utveckling. Förslaget gäller både land- och havsbaserade parker.

När det gäller kommuner anför utredningen att tillräckliga incitament att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt. Utredningen konstaterar att en sådan intäkt bara kan åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Utredningen menar därför att frågan om kommuners incitament skyndsamt bör beredas vidare inom Regeringskansliet.

Utredningens förslag remissbehandlades under hösten 2023. Förslagen och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utjämningskommittén

Regeringen tillsatte i april 2022 en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdraget att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen (dir. 2022:36). Syftet med uppdraget är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämningen ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar. Kommittén ska bl.a.

- analysera de variabler som ingår i inkomstutjämningen
- analysera i vilken utsträckning kostnadsutjämningen för kommuner och regioner fångar upp skillnader i strukturella faktorer
- analysera om strukturbidraget i dess nuvarande form skulle kunna avvecklas eller förändras
- genomgående analysera en eventuell påverkan av utjämningsystemet på utveckling och tillväxt, såväl positiv som negativ
- analysera och utvärdera utjämningen av kostnader för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, och föreslå nödvändiga författningsändringar.

Regeringen beslutade i april 2023 om ett tilläggsdirektiv (dir. 2023:56) som innebär att kommittén även ska föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa bieffekter av inkomstutjämningen på tillväxten. I februari 2024 förlängdes utredningstiden och uppdraget ska därmed slutredovisas senast den 3 juli 2024 (dir. 2024:17).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade senast i januari 2023 motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella om en regionaliserad fastighetsskatt och andra förslag till åtgärder som på olika sätt syftar till att regionerna ska få möjlighet att behålla mer av värdet av bl.a. den el som producerats inom regionerna (bet. 2022/23:NU8). De avstyrktes med hänvisning bl.a. till pågående åtgärder och utredningar.

Utskottets ställningstagande

I de motionsyrkanden som utskottet tar ställning till i denna del efterfrågas olika åtgärder för återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser till regionerna och kommunerna. Förslagen rör bl.a. olika former av regionalisering av fastighetsskatten samt ekonomisk ersättning för vind- och vattenkraft och annan förnybar elproduktion. Ett genomgående syfte med förslagen är att regionerna eller kommunerna ska få behålla mer av de värden som delar av näringslivet genererar av lokala naturresurser. Utskottet kan inledningsvis när det gäller vindkraften notera att Utredningen om stärkta incitament för utbyggd vindkraft överlämnade betänkandet Värdet av vinden till

regeringen i april 2023. I betänkandet föreslås system för att kompensera ägare till fastigheter intill vindkraftverken, men även närboende och lokalsamhället. Utredningen menar att tillräckliga incitament att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan endast kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt. Utredningen konstaterar vidare att en sådan intäkt bara kan åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning och anser därför att frågan skyndsamt bör beredas vidare inom Regeringskansliet. Förslagen i betänkandet remissbehandlades under hösten 2023, och förslagen och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Därtill noterar utskottet att regeringen i april 2022 tillsatte en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdraget att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen. Bakgrunden till att den s.k. Utjämningskommittén tillsattes var ett tillkännagivande från riksdagen om att tillsätta en utredning som ska se över hela det kommunalekonomiska utjämningsystemet med fokus på tillväxt, utveckling och likvärdig service i hela landet (bet. 2020/21:FiU15, rskr. 2020/21:129). Syftet med den tillsatta kommittén är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämningen ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar. I april 2023 beslutade därutöver regeringen att kommittén ska föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa bieffekter av inkomstutjämningen på tillväxten. I februari 2024 förlängdes vidare utredningstiden och uppdraget ska därmed slutredovisas senast den 3 juli 2024.

Det är även utskottets mening att riksdagen i dagsläget inte bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om lokala energigemenskaper.

Utskottet ser inget skäl för riksdagen att föregripa det pågående utrednings- och beredningsarbetet. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Reservationer

1. Insatser för regional utveckling och tillväxt, punkt 1 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1480 av Louise Thunström m.fl. (S) och

avslår motionerna

2023/24:46 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD),

2023/24:163 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2023/24:430 av Eric Palmqvist m.fl. (SD),

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5,

2023/24:503 av Malin Danielsson m.fl. (L) yrkande 2,

2023/24:665 av Serkan Köse (S),

2023/24:948 av Ida Ekeröth Clausson (S),

2023/24:2026 av Linus Sköld m.fl. (S),

2023/24:2106 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2023/24:2269 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt

2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

För att det ska vara möjligt för människor att bo och verka i hela landet är det viktigt att både offentlig och kommersiell service finns tillgänglig i hela landet. Den statliga närvaron bidrar till arbetstillfällen, tillväxt, framtidstro och utveckling. Sedan 2010-talet har frågan om statens närvaro i Sveriges kommuner blivit uppmärksammas på olika sätt. Under senare år har dessa frågor blivit belysta i olika utredningar och rapporter. I takt med att den statliga närvaron försvunnit från mindre orter och landsbygd har debatten om vilka brister det har medfört ökat. Den statliga närvaron och servicen är viktig för den lokala och regionala utvecklingskraften och för människors tillit till myndigheter. Det är också en fråga om rättvisa och respekt. Var man än bor ska man ha rätt till likvärdig service.

Den förra regeringen påbörjade ett viktigt arbete med att omlokalisera statlig verksamhet från Stockholm till andra orter och att nyetablera statlig närvaro genom lokala servicekontor. Det är viktigt att detta arbete fortsätter.

Det är också naturligt att förhållandena i respektive kommun avgör inriktningen och omfattningen av Statens servicecenters uppgifter.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Insatser för regional utveckling och tillväxt, punkt 1 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,
2023/24:430 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) och
2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5 samt
avslår motionerna
2023/24:46 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD),
2023/24:163 av Kjell-Arne Ottosson (KD),
2023/24:503 av Malin Danielsson m.fl. (L) yrkande 2,
2023/24:665 av Serkan Köse (S),
2023/24:948 av Ida Ekeroth Clausson (S),
2023/24:1480 av Louise Thunström m.fl. (S),
2023/24:2026 av Linus Sköld m.fl. (S),
2023/24:2106 av Jesper Skalberg Karlsson (M),
2023/24:2269 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 4 och 5 samt
2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi ser positivt på landsbygdens möjligheter. Samtidigt finns det stora utmaningar med exempelvis avfolkning och ofrivillig urbanisering. Det är därför viktigt att skapa goda förutsättningar för företag och medborgare som bor och verkar i landets samtliga delar, även de glest befolkade.

Omkring en tredjedel av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Denna del av befolkningen möjliggör en stark handelsbalans inom t.ex. skogs-, gruv- och metallindustrin. För att motverka ett ensidigt och sårbart näringsliv bör dock en mer differentierad arbetsmarknad eftersträvas. Exempelvis kan ökad turism ha en positiv inverkan såväl på sysselsättning som på förutsättningarna att kunna fortsätta att bo på landsbygden. En välfungerande infrastruktur för fysiska transporter och stabil internetuppkoppling spelar också en central roll. Likaså är tillgången till privat och offentlig service en viktig förutsättning för en levande landsbygd. En större samordning av offentliga och privata tjänster

än den som finns i dag kan därmed vara en väg att gå. En lokal matbutiks överlevnad kan vara direkt avgörande för att kunna tillhandahålla offentlig service. En sådan samordning gynnar också möjligheten att bedriva privat service. Staten bör ha en aktiv roll när det gäller förutsättningar för regional tillväxt.

En lång rad näringar har kritiserat staten för orimligt långa tillståndsprocesser. Intrycket är att processer förhalas snarare än att företagen får stöd och hjälp att genomföra sina projekt. Vi anser att myndigheter som verkar gentemot landsbygdsföretagare därför bör ha ett tydligt främjandeuppdrag och att tillståndsprocesserna systematiskt bör följas upp för att säkerställa en snabb, likvärdig och stöttande handläggning. Vidare finns det på landsbygden många egenföretagare som uppger att pappersarbete tar alltmer tid från deras huvudsakliga arbete. För att hålla tillbaka denna utveckling anser vi att skogsfrågor i största möjliga grad bör hanteras av en enda myndighet – Skogsstyrelsen. Specialister på myndigheter som arbetar med areella näringar bör dessutom ha en relevant utbildning så att de kan föra en konstruktiv och stöttande dialog med näringsidkarna.

År 2019 överfördes det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna. Därefter har regionerna ansvar för att ta fram regionala utvecklingsstrategier, för att hantera medel inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och för att utföra vissa uppgifter kopplade till genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. Det finns signaler om att överförandet av det regionala utvecklingsansvaret till regionerna inte har varit alltigenom oproblematiskt, bl.a. när det gäller budgetfrågor, och att arbetet med regional utveckling tar fokus från det som uppfattas som regionernas kärnverksamhet, dvs. vården. Vidare har det framkommit synpunkter på att arbetet i regionerna präglas av politisk ryckighet snarare än långsiktighet och att den regionala utvecklingsaspekten nu saknas vid länsstyrelsernas tillståndsprövningar. Mot denna bakgrund menar vi att det är dags att utvärdera om överflytten av ansvaret till regionerna har gynnat den regionala utvecklingen i landet. Reformen bör därför utvärderas förutsättningslöst med fokus på att det regionala utvecklingsarbetet ska bedrivas på ett så effektivt och långsiktigt sätt som möjligt, detta oavsett om det innebär en återgång till tidigare ordning, smärre förändringar i nuvarande ordning eller inga förändringar alls i ansvarsfördelningen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. **Kommersiell service, punkt 2 (S, V)**

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1363 av Lars Isacson m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 16 och

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Staten har ett ansvar för att se till att det finns en god service till medborgarna i hela landet, precis som kommunerna har ansvar för att se till att det finns service i hela kommunen. Den service som är viktig för medborgarna ska också finnas nära medborgarna oavsett var de bor, men tyvärr har utvecklingen med ökad centralisering de senaste årtiondena skapat en ohållbar situation på många håll i landet. Vi menar därför att det är centralt att staten bygger vidare på de bidrag som gör att lanthandlar och bensinstationer kan finnas kvar på landsbygden.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

4. **Kommersiell service, punkt 2 (SD)**

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 16 och

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2023/24:1363 av Lars Isacson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

De dagligvarubutiker som drivs i landets glesbefolkade delar fyller en viktig funktion. Lanthandlarna utgör ett nav i de bygder där de är verksamma och erbjuder som ombud ofta olika typer av samhällsservice. Den potentiella skada förlusten av dessa ombudstjänster skulle innebära för lokalbefolkningen om lanthandeln som tillhandahåller dem tvingas lägga ned kan inte försummas. Det är således centralt att säkerställa att serviceutbudet på landsbygden inte försämras, och de statliga bolag som verkar i glesbygd genom ombud har en mycket viktig roll i detta. Vi menar därför att det bör bli enklare för lanthandlar att bli ombud för statliga bolag. Regeringen bör ge i uppdrag åt de statliga bolagen, exempelvis Apoteket AB, Postnord AB, AB Svenska Spel och Systembolaget, att se över sina villkor för ombud och utreda hur dessa kan förenklas. Uppdraget bör även omfatta en översyn av ersättningsnivåerna till ombuden med inriktningen att dessa ska höjas. Där så är nödvändigt ska regeringen återkomma till riksdagen med förenklande lagförslag.

Sambandet mellan en fungerande kommersiell service och förutsättningarna för att bo och verka i glesbygd är också värt att betona. Den höjning av stödet för kommersiell service i sårbar glesbygd som riksdagen tidigare beslutat om är positiv. Vi menar samtidigt att denna typ av stöd behöver utvärderas och följas upp av den ansvariga myndigheten för att säkerställa att stödet har avsedd effekt och att nivåerna är tillräckliga för att nå de önskade målen. En sådan utvärdering bör även visa på om det finns en möjlighet att skala ned stödet där behovet inte längre finns samt att beakta om förutsättningarna ändras eller är på väg att ändras. Likaså bör möjligheterna till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare utredas.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

5. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Anette Rangdag (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD) och

2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD) yrkande 12,

bifaller delvis motionerna

2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C),

2023/24:1241 av Martina Johansson (C),

2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),
2023/24:2140 av Saila Quicklund (M),
2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M),
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 11 och
avslår motionerna
2023/24:975 av Jörgen Berglund (M),
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 68 och 69,
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 och
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Sveriges kommuner och regioner har de senaste åren dragits med ett allt tuffare ekonomiskt läge, vilket inte minst visade sig under coronapandemin, och staten har därför behövt skjuta till medel. Men i stället för att staten skjuter till medel för att täcka kommunsektorns behov bör kommunerna kunna behålla en del av de värden de själva förfogar över. Vi anser därför att regeringen bör överväga att regionalisera beskattningen av industri- och energifastigheter. Med en sådan reform skulle skatteintäkterna från industri- och energifastigheter tillfalla den region i vilken fastigheten ligger i stället för att gå till staten. Reformen skulle ge upphov till en intäktskälla som är mer långsiktig än årliga budgetprioriteringar och därför också mer förutsebar. Vi menar vidare att reformen skulle ge regionsektorn och inte minst de mer glesbefolkade regionerna bättre förutsättningar att hantera den rådande ekonomiska situationen samt bättre möjligheter att ge likvärdiga förutsättningar oavsett i vilken del av landet man bor. Det är dock vår uppfattning att fastighetsskattesatserna på industri- och energifastigheter även fortsättningsvis bör beslutas om på nationell nivå för att samma skattesats ska gälla i hela landet.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

6. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD),
2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C),

2023/24:1241 av Martina Johansson (C),
 2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9,
 2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),
 2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD) yrkande 12,
 2023/24:2140 av Saila Quicklund (M),
 2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M),
 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
 2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 11 och
 avslår motionerna
 2023/24:975 av Jörgen Berglund (M),
 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 68 och 69 samt
 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

I dag får medborgarna i de regioner och kommuner med en stor vindkrafts- eller vattenkraftsproduktion främst uppleva nackdelarna av en ökad elproduktion, medan de i mindre utsträckning får ta del av de fördelar som en utbyggnad innebär. Jag anser att de värden som dessa naturresurser skapar i högre grad än i dag bör stanna lokalt. Jag menar därför att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter ska regionaliseras. På så sätt skulle de värden som dessa naturresurserna skapar bli kvar i de regioner och kommuner där de utvinns. Det är min uppfattning att det även skulle leda till att den lokala acceptansen för utbyggd elproduktion ökar.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

7. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,
 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
 2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 11,
 bifaller delvis motionerna
 2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD),
 2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C),
 2023/24:1241 av Martina Johansson (C),
 2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),

2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD) yrkande 12,
2023/24:2140 av Saila Quicklund (M) och
2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M) samt
avslår motionerna
2023/24:975 av Jörgen Berglund (M),
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 68 och 69 samt
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att människor i större utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete. På samma sätt ser jag det som självklart att regioner som bidrar med värdefull produktion ska få behålla delar av detta värde. För att stärka kommunernas och regionernas möjligheter och incitament att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar bör skattepolitiken oftare användas som ett tillväxtredskap för hela landet. Jag anser därför att regeringen bör utreda hur ett antal skattebaser skulle kunna kommunaliseras eller regionaliseras, så att en större andel av de värden som skapas stannar lokalt. Min uppfattning är att detta även skulle öka den lokala acceptansen för utbyggd elproduktion. Ett första steg bör således vara att kommunalisera och regionalisera fastighetsskatten på vatten- och vindkraftverk.

Vidare menar jag att avskaffandet av fastighetsskatten för bostäder var en efterlängtd reform men att dagens utformning av den kommunala fastighetsavgiften tyvärr missgynnar många landsbygdskommuner, och således påverkar deras förutsättningar att utvecklas. Jag anser därför att fastighetsavgiften bör reformeras och att den bör få en annan regional profil. Detta skulle exempelvis kunna ske genom att landsbygdskommuner ersätts för den 15-åriga avgiftsbefrielsen vid nyproduktion. Därtill är det min uppfattning att regeringen bör förbättra möjligheterna att skapa lokala energigemenskaper.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

8. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 68 och 69 samt
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motionerna

2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD),
2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C),
2023/24:975 av Jörgen Berglund (M),
2023/24:1241 av Martina Johansson (C),
2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),
2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD) yrkande 12,
2023/24:2140 av Saila Quicklund (M),
2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M),
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 4,
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Jag menar att Sverige behöver satsa på förnybar och billig energi och vill därför se strategier och konkreta mål för en ökad produktion av vind- och solkraft. Vindkraften är redan i dag den billigaste energikällan, vilket har lett till att företag i dag står på kö för att bygga i Sveriges bästa vindlägen, och således behöver incitamenten för kommuner och närboende att välkomna vindkraft stärkas. Jag menar därför att närboende bör få möjlighet att bli delägare och ha rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk. Vidare anser jag att det behöver inrättas en lokal elbonus som ger Sveriges kommuner och regioner betalt för den befintliga och tillkommande förnybara elproduktionen.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

9. Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 – motiveringen (S)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Ställningstagande

Vi vill här framföra vår uppfattning med anledning av motionsyrkandena om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser. Den förra regeringen tillsatte i april 2022 en utredning med uppdrag att lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, i syfte att klara klimatomställningen och den ökade elektrifieringen av samhället. I april 2023 överlämnade denna utredning sitt betänkande Värde av vinden (SOU 2023:18) till regeringen. Regeringen har därefter remissbehandlat förslagen i betänkandet och frågan bereds nu vidare inom Regeringskansliet. Det är vår uppfattning att regeringen bör gå vidare med och genomföra det som framkommer i utredningen. Vi menar i likhet med utredningen att kommunernas planering av vindkraft i högre grad ska betraktas som en del

av kommunens energiplanering. Vi vill därför se att lagen om kommunal energiplanering får en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering. För att åstadkomma detta borde Energimyndigheten få i uppdrag att ta fram en tydliggörande vägledning för hur lagen bör tillämpas i dagens förhållanden. Vi anser samtidigt att kommunernas förmåga till energiplanering behöver stärkas, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion, inklusive fysisk planering av vindkraft.

Vi ser inte att något av de motionsyrkanden som behandlas här sammanfaller med de åtgärder och den politik vi förordar. Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Särskilt yttrande

Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser, punkt 3 (SD)

Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Anette Rangdag (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser (reservation 5) avslås i kammaren avser vi att stödja den motivering som förordas av företrädarna för Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:46 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra Göteborg till en experimentstad för ny teknik och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:134 av Eric Palmqvist och Johnny Svedin (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att införa en regionaliserad fastighetsskatt för elproduktions- och industrifastigheter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:163 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en svensk politik för öregioner och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:380 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter som verkar gentemot landsbygdsföretagare ska ha ett tydligt främjandeuppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:430 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda förutsättningar för företag och medborgare i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillväxt för företag och medborgare i landets alla regioner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utvärdera resultatet av att ansvaret för det regionala

utvecklingsansvaret flyttats från länsstyrelserna till regionerna och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lanthandlarnas roll som ombud för statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för kommersiell service på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:503 av Malin Danielsson m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse Stockholm till nationellt innovationsområde och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:665 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utveckla en nationell strategi för skärgården och skärgårdskommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:842 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att regionalisera fastighetsskatten på energiproducerande fastigheter såsom vatten- och vindkraft och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:948 av Ida Ekeröth Clausson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att investeringar och kompetensförsörjning i Västsverige bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:975 av Jörgen Berglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över hur vattenkraftskommunerna i Sverige kan få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar i fråga om koncessionsavgifter och koncessionskraft och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge närboende möjlighet att bli delägare och rätt till arrende från vindkraftsbolagen där det byggs vindkraftverk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en lokal elbonus som ger Sveriges kommuner och regioner betalt för

deras befintliga och tillkommande förnybara elproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1241 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om en större del av fastighetsskatten kan tillfalla kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1363 av Lars Isacsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör bygga vidare på bidragen som gör att lanthandel och bensinstationer kan fortsätta finnas på landsbygden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1480 av Louise Thunström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ökad statlig närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el de producerar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1619 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda kommuner och regioner ska få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1656 av Per Söderlund m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att regionalisera beskattningen av industri- och energifastigheter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2026 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av stärkta villkor för nyindustrialiseringen i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2106 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en svensk politik för öar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2140 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur medel från vattenkraftsproduktionen kan komma de kommuner och regioner där produktionen sker till del och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2150 av Viktor Wärnick (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en översyn för att göra det möjligt för gles- och landsbygds länen att behålla mer av värdet av det som producerats i de egna geografiska regionerna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2269 av Peter Ollén m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den skånska landsbygden som bostadsort och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetstillfällen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsavgiften bör reformeras så att den får en annan regional profil, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att fullt ut regionalisera fastighetsskatten på elproducerande fastigheter och förbättra möjligheterna att skapa lokala energigemenskaper och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2480 av Helena Lindahl m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid en större översyn av skattesystemet utreda hur skatteintäkter från fastighetsskatten på vind- och vattenkraftverk kan komma kommuner och regioner till del och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att understödja Stockholmsregionen som hållbar tillväxtmotor och tillkännager detta för regeringen.